

USTEC·STEs

Intersindical Alternativa de Catalunya (IAC)

www.sindicat.net

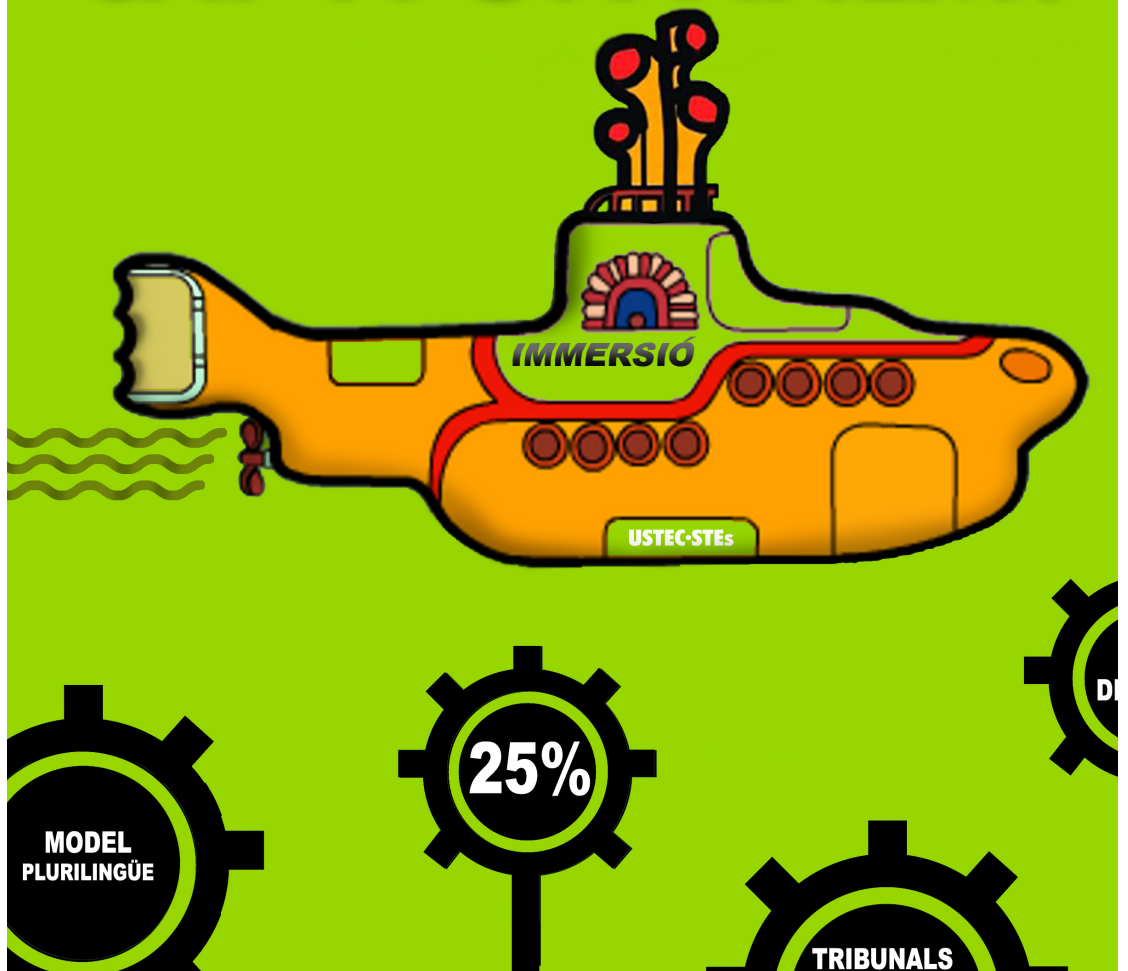
Franqueig
concertat
02/444

Número 513

Eina sindical
comissió lingüística

IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA:

D'ON VENIM? CAP A ON ANEM?

cap pas enrere!

**El català
no es toca!**

IMMERSIÓ

**USTEC-STEs
INC**

Editorial

IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA: D'ON VENIM? CAP A ON ANEM?

Amb aquesta eina, la nostra voluntat és despertar consciències...

Creiem que els canvis socials produïts durant els darrers anys exigeixen amb urgència un replantejament de la Immersió lingüística. El nostre objectiu és generar debat en el si de la comunitat educativa per trobar el nou model que s'hauria d'adaptar a la nova realitat, en la qual el català ha de tornar a ser el protagonista del nostre sistema educatiu.

La gravetat de la situació del català als centres educatius i a la societat catalana és tan evident que fins i tot el Departament d'Educació, després d'anys de negociació, ha admès per primera vegada la terrible situació del coneixement i l'ús de la llengua catalana durant aquests darrers 15 anys.

Les dades recollides pel Consell Superior d'Avaluació (CSA) sobre els usos lingüístics de l'alumnat i professorat català durant els darrers 15 anys evidencien que la nostra llengua ha patit una disminució progressiva als centres, tant per part de l'alumnat com per part del professorat dins l'aula.

Segons les dades del CSA sobre els usos i els resultats acadèmics de l'alumnat de 4t d'ESO entre 2006 i 2021, el seu ús del català per adreçar-se als docents dins de la classe ha minvat els darrers anys. Dins de l'aula, el 39% de l'alumnat es dirigeix sempre o gairebé sempre en català al professorat, quan el 2006 la xifra era del 56%.

També disminueix l'ús del català entre l'alumnat per a les activitats en grup. Si el 2006, el 67% dels alumnes es relacionaven sempre o gairebé sempre en català en les seves activitats grupals, el 2021 només ho fan el 21,4%.

Amb tot això semblaria que, finalment, el Departament es posarà les piles i implementarà, amb urgència, un pla per incrementar l'ús del català als centres educatius i promoure la

col·laboració de la comunitat educativa en la millora de l'ús lingüístic en tots els contextos escolars.

Tot i que des de la USTEC-STEs-IAC desitgem que aquest pla es desenvolupi amb èxit a tots els centres, i no només a un grapat d'aquests, l'observem amb escepticisme si tenim en compte l'històric de programes similars que s'han fet al llarg del temps i que han acabat en un no res. Esperem equivocarnos i que aquest pla no acabi sent un pegat més que allargui la difícil situació de la nostra llengua.

Com a sindicat compromès amb la llengua des dels seus inicis, considerem que la iniciativa del govern català és un primer pas però arriba massa tard.

Com a organització no podem obviar el fet més greu: l'actual document marc per desenvolupar els projectes lingüístics als centres educatius de Catalunya de 2018, l'anomenat Model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya. L'aprenentatge i l'ús de les llengües en un context educatiu multilingüe i multicultural. Aquest document obre la porta al plurilingüisme i tanca l'etapa de la Immersió lingüística.

Es per això que, partint de la revisió de l'actual model lingüístic marc dels centres educatius, amb aquest document volem despertar consciències i animar tota la comunitat educativa a debatre el que haurà de ser un nou model lingüístic de consens.

El contingut d'aquesta eina consta de quatre eixos: context històric, la immersió lingüística, situació actual del català i propostes de supervivència de la llengua catalana.

Dit això, us convidem a llegir aquest document i a debatre'l en el si de la comunitat educativa. Esperem que us sigui una eina útil.

L'ESCOLA
EN CATALÀ
ARA I SEMPRE

1 Context històric

La repressió de la llengua des de la nova planta fins a la dictadura franquista

La persecució legal de l'idioma català s'origina a partir del moment que es van anar perdent les llibertats nacionals en els diferents territoris que formen la nostra nació.

Perquè la persecució fos "legal" calia que una institució política adoptés mesures contra l'ús normal de la llengua catalana i el seu desenrotllament. I com és natural, perquè aquest fet fos possible era necessari que els pobles que teníem el català com a llengua comuna perdéssim la nostra plena sobirania i caiguéssim sota la jurisdicció d'altres institucions polítiques que representaven una superestructura diferent.

Els primers, doncs, de patir la persecució varen ser els ciutadans de la Catalunya Nord (1682 i 1700). Després, la repressió lingüística anà avançant a mesura que s'anava perdent territori en la guerra contra els Borbons, anomenada de Successió. Aquest capgirament politico-administratiu ens portà a un canvi absolut en el camp institucional, econòmic i militar.

(Francesc Ferrer i Gironès, La persecució política de la llengua catalana, 1985)

1714. Quan el mal ve d'Almansa...

La lluita successòria per ocupar el tron espanyol, un cop mort Carles II el novembre de 1700, va enfrontar els dos candidats desitjosos de coronar-se rei: el Borbó Felip d'Anjou, nét de Lluís XIV de França, i l'arxiduc Carles d'Àustria. La qüestió successòria va dividir els territoris peninsulars: mentre Castella es va mostrar en tot moment fidel a Felip V, València i Catalunya van donar el seu suport a Carles d'Àustria. L'enfrontament entre els dos bàndols va fer esclatar la coneguda Guerra de Successió que finalitzà amb la derrota de Barcelona l'11 de setembre de 1714 a mans de les tropes filipistes. S'inicià així la repressió del poble català i les seves institucions. L'objectiu de Felip V no fou altre que implantar l'absolutisme, el centralisme i l'homogeneïtzació de tots els territoris seguint el patró francès.

La repressió la patiren les persones, les institucions, el dret constitucional, els llibres, els símbols i per descomptat la llengua pròpia. La prohibició progressiva de la llengua catalana a favor del castellà, que s'imposarà en tots els àmbits de l'administració, culminà en el Decret de Nova Planta (1716). Aquest document abolí les institucions i privilegis del Principat i imposà a Catalunya l'organització politicoadministrativa de Castella.

<https://www.sindicat.net/p/docencies/>

La voluntat centralitzadora i repressiva es va fer extensiva també al camp cultural. Es van tancar i més tard suprimir, com a càstig, la Universitat de Barcelona, la de Lleida, Girona, Tarragona i Vic, que havien esdevingut focus de la resistència antiborbònica. Per substituir-les, el maig de 1717, es va fundar la Universitat de Cervera, amb la voluntat de recompensar una vila fidel a la causa filipista.

Els llibres en català i l'ús escrit i oral del català van ser prohibits a les escoles de primeres lletres i gramàtica. Es va arribar a proposar intercanviar religiosos catalans per castellans per fer desaparèixer a poc a poc la llengua catalana. La repressió lingüística contra el català fou un objectiu bàsic del règim borbònic. No s'hi escatimaren esforços al llarg de tot el segle. Les concepcions centralistes i desnacionalitzadores de Felip V van contribuir a aguditzar la decadència de la llengua catalana i van apuntar a aconseguir el desarrelament del seu ús en els àmbits oficials.

En la recuperació de la llengua i de la cultura catalanes, apartades dels àmbits literaris i oficials des del 1714, va tenir un paper molt important la Renaixença, un moviment cultural i literari que va sorgir als anys trenta del segle XIX, que aspirava a recuperar l'ús de la llengua i dels senyals d'identitat catalans.

La llengua oficial. Forasters vindran que de casa ens trauran...

La majoria de la població va mantenir la llengua catalana com a pròpia malgrat que el castellà era l'única llengua oficial de l'Administració, de l'ensenyament i de tots els actes oficials. De fet va ser la societat civil catalana amb la creació d'entitats com ateneus, centres excursionistes, societats literàries...i no el món oficial (ajuntament, diputacions, universitat...) que es va plantejar reivindicar l'ús del català i l'afirmació de la identitat catalana dins el nou règim. Destaquen d'aquesta època escriptors com Milà i Fontanals, Víctor Català, Jacint Verdaguer, Àngel Guimerà entre d'altres i es reprenen els Jocs Florals, plataforma per difondre i promoure la llengua catalana i estimular els escriptors a

escriure en la seva llengua. També sorgeixen noves publicacions que incorporen l'ús de la llengua catalana, com foren La Renaixensa o L'Esquella de la Torratxa.

Al darrer terç del segle XIX el moviment catalanista va anar més enllà de les reivindicacions lingüístiques i literàries i va adoptar un caire polític que reivindicava el reconeixement del particularisme català i demanava el dret a l'autogovern.

El reviscolament del moviment catalanista de finals de segle XIX i principis del XX, juntament amb un ambient de crisi econòmica social, fa que el 13 de setembre de 1923 esclati el cop d'estat per part del capità general de Catalunya, Primo de Rivera. Cinc dies després del cop d'estat, es decreta un nou període de repressió política, social i cultural sobre Catalunya. Estem davant d'allò que seria la primera dictadura política del segle XX. Tot un reguitzell de normes que obstaculitzen la lliure utilització del català tant a nivell oral com escrit i que comprova la voluntat decidida d'arraconar la llengua als estadis del costumisme i del folklore. A més de l'aparició de les normes legals, la Dictadura clausura un bon nombre d'institucions catalanistes (ateneus, socie-

Festa d'Infants de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. | Pavelló de la República

8.^A FESTA D'INFANTS I FLORS

A PROFIT DE L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA
I DE L'ESCOLA RAMONA GUIX

DIA 14 DE JUNY DE 1931 A LES QUATRE DE LA TARDA

PARC DE MONTJUÏC

AMB ELS JOCS D'AIGÜES I LLUMS

Banda Municipal - Orfeó Gracienc
Els 100 Homes de Fontbernat
Cobla Emporium
Esbart Català de Dansaires
Institut de Rítmica i Plàstica
Himne a la Bandera, pels nois de les Escoles Catalanes.
Pallassos, Focs japonesos, Gegants i Caps-grossos.

COMITÈ ORGANITZADOR: Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria. Orfeó Gracienc. Lliga Espiritual de Nostra Dona de Montserrat. Acció Catalana Republicana. Lliga Regionalista. Joventut "La Falç" d'Esquerra Republicana de Catalunya. Unió Catalanista. "Nosaltres Sols". Foment de la Sardana. Centre Excursionista de Catalunya. Foment Autonomista Català. Esbart Català de Dansaires.

tats recreatives, associacions corals...), es prohibeixen les manifestacions en llengua catalana i l'ús públic de la bandera catalana, i la celebració de l'Onze de Setembre i dels Jocs Florals i es dissol la Mancomunitat de Catalunya, primer ens d'autogovern català des del 1714.

La República

El 14 d'abril de 1931 es proclama la República, que suposa la instauració d'un règim plenament democràtic, i amb ella la llengua catalana recupera part dels drets que li havien arrabassat. Malgrat els recels polítics que impediran una recuperació plena del català, serà l'etapa de la normativització i normalització de la llengua catalana amb la publicació l'any 1932 del Diccionari general de la llengua catalana, de Pompeu Fabra, obra que contribuirà a fixar el català normatiu escrit.

L'any 1939 comença, però, una nova etapa: el règim franquista. A Catalunya començarà una repressió duríssima, comparable a la del 1714, en la qual tots els signes d'identitat catalana seran perseguits i la llengua no en serà l'excepció.

La transició: canviar-ho tot perquè res canviï

Després de la mort del general Franco, l'any 1975, s'inicia un període convuls en el qual l'Estat espanyol ha de reubicar-se com un estat democràtic més a l'Europa occidental. La transició a la democràcia passa per l'aprovació de la Constitució espanyola (1978) d'on emanaran els estatuts de les anomenades Comunitats Autònomes. Els primers estatuts aprovats foren els de Catalunya i el País Basc, el desembre del 1979. Aquestes lleis autonòmiques sempre estaran subordinades a les lleis espanyoles i mai qüestionaran el paper oficial de la llengua castellana.

La Constitució espanyola ho deixa ben clar en els tres primers articles:

1- *El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla.*

2. *Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.*

3. *La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección.*

Portada de Cavall Fort d'octubre de 1970

No cal dir que aquestes lleis sempre ens van en contra. Carles Castellanos ens ho explica clarament en el seu article publicat a la [Docència 33: La llengua assetjada](#): «*La desigualtat consagrada per la Constitució espanyola i reforçada pels estatuts d'autonomia ha estat defensada com a únic marc legal possible (...) La Generalitat ho ha subordinat tot a l'estat, no aconseguint res*»

Tot i que després de la dictadura durant aquests primers anys de la transició l'ofensiva anticatalana es va adormir -que no desaparèixer-, l'anticatalanisme va reeixir amb força quan el PP primer, i Ciutadans després, van descobrir que el seu anticatalanisme podia ser utilitzat com a arma electoral.

Xavier Diez ho analitza en el seu article de la [Docència 33: La llengua assetjada](#), on explica que els dirigents del PP consideren que l'autonomia catalana ha anat massa lluny. L'anticatalanisme latent es converteix en una catalanofòbia que, a més a més, els genera rèdits electorals. L'escola serà una de les institucions que patirà més en pròpia pell aquest odi cultural. S'hi afegiran més endavant UPyD i Cs. Tots tres partits, amb les seves campanyes contra la immersió, fan de l'escola el camp de batalla per la seva guerra particular.

La nostra realitat, un país amb la llengua minoritzada.

Definitivament, Catalunya pateix una situació de subordinació. La imposició de la llengua espanyola en els diferents moments de la història, que ja hem explicat abans, fa que l'espanyol sigui, no només una llengua molt parlada a Catalunya, sinó que es vol fer creure que és una llengua de Catalunya. Serà molt difícil revertir aquesta situació de subordinació mentre no sigui Catalunya qui pugui fer i aplicar les seves pròpies lleis i no les vegi perillar amb les ingerències i imposicions de tribunals forans.

Només si tenim en compte aquesta realitat podem entendre els atacs que rep l'escola catalana.

Els darrers anys: canvi d'ofensiva

2006: Campanya contra l'Estatut. És un atac contra un país en tots els seus àmbits (polític, econòmic, sanitari, cultural,...) i, és clar, també contra la seva escola i la seva llengua.

2010: El Tribunal Suprem espanyol va emetre tres sentències en les quals obliga la Generalitat a fer servir l'espanyol com a llengua vehicular a l'escola. Les sentències surten a partir dels recursos presentats per unes famílies i a instància dels grups polítics del PP i Ciutadans i entitats afins a la ideologia d'aquests partits. El poder judicial comença a prendre la iniciativa.

2020: Nou atac del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), que obliga que un mínim del 25% de les classes siguin en castellà (i que va ser possible gràcies a un recurs que l'Advocacia de l'Estat va interposar el 2015, durant el Govern del PP).

És a dir, ja no caldrà que ningú s'oposi a cap llei catalana; a partir d'ara l'estat, pel seu compte, pot recórrer i recorrerà qualsevol llei amb la certesa que les seves demandes seran ateses.

2021: A finals de març el TSJC anul·la els projectes lingüístics de dues escoles públiques per incompliment del 25% d'hores en castellà.

La Llei Celaá no ha blindat per a res la Immersió ans el contrari, a partir de les darreres sentències judicials, s'ha fet palès que el Ministeri de Educació passa a ser autoritat competent per regular el règim lingüístic a Catalunya.

Per tant, i com a conclusió, només podrem avançar en la supervivència del català en tots els àmbits -no sols a l'escola- quan les lleis siguin fetes a Catalunya, en català i sense interferències de cap altra administració.

«La independència política pot ser una condició necessària per aconseguir que una llengua sigui la llengua general de relació social al propi país, però no és una condició suficient, tal com demostren un cert nombre d'estats independents (com Irlanda i diversos països africans) que no han aconseguit aquest objectiu.» Carles Castellanos.
Docència 33 La Llengua assetjada.»

A través dels temps, i sense excloure cap etapa de la història actual de Catalunya, hem vist - tal com diu F. Ferrer i Gironès- que tot allò que s'ha aconseguit a favor de la nostra llengua no ha estat pas cedit voluntàriament i generosament, sinó que només ha estat guanyat per la raó dels fets i per la tenacitat insubornable dels catalans. Tots els passos que lentament la llengua ha anat avançant són fruit del nostre esforç, i el resultat de la nostra lluita. No hem tingut mai ni la més petita ajuda de ningú, ni dels polítics espanyols ni dels seus intel·lectuals, ni de cap institució.

2 La immersió lingüística

La immersió lingüística: un model educatiu de país

Des d'USTEC·STEs (IAC) sempre ens hem distingit per ser un sindicat defensor de l'escola pública i catalana, tant en llengua com en continguts, amb l'objectiu de garantir un ensenyament de qualitat a l'abast de tothom, independentment de la situació socioeconòmica familiar i de la llengua d'origen. Aquestes característiques sempre han format part del nostre DNA i hi continuaran formant.

Com a societat vam escollir que el nostre model educatiu havia d'estar compromès amb la cohesió social. El coneixement i l'aprenentatge del català no només era, i continua essent, un repte per a les persones novinyades, sinó que és un repte que tenim com a societat. Catalunya porta dècades essent un país d'acollida, i l'objectiu és fer-ho en clau d'igualtat i equitat: cal una integració de les persones migrades que arriben amb el desig de quedar-se a casa nostra, obrint-los la possibilitat d'accedir a tots els elements culturals i socials propis del nostre país.

La clau per implementar aquest model educatiu compromès amb la cohesió social va ser i és possible gràcies a dos elements claus: el model lingüístic dels nostres centres educatius que aposta per la immersió lingüística -rebutjant la segregació per llengua d'origen- i la implicació del professionals de l'educació pública que vetllen per garantir a infants i joves la igualtat d'opor-

tunitats, inclosa la plena competència comunicativa en les llengües d'ús habitual al país, especialment la llengua catalana i la llengua aranesa.

Aquest camí el vam iniciar col·lectivament, als anys 80, amb la implicació de de tota la societat. S'iniciava una lluita que va acabar amb l'assoliment de la immersió com a model lingüístic a les nostres escoles i instituts.

Durant el període comprès entre 1979 i 1982 -el postfranquisme- trobem que la primera configuració de la dinàmica sociolingüística promoguda des de les institucions "autonòmiques" se centrava en polítiques lingüístiques bilingües. L'essència d'aquestes polítiques era fixar l'objectiu de la normalització lingüística en l'ús compartit del català i el castellà dins l'àrea lingüística que totes dues llengües comparteixen: els Països Catalans (en el nostre cas, al Principat). El problema d'aquest bilingüisme era que, a la pràctica, es traduïa en un bilingüisme unilateral exercit pels catalanoparlants que afavoria la llengua dominant (el castellà).

Aquesta domini del castellà es basava en dos factors:

El primer factor va ser conseqüència directa del desastre lingüístic que va determinar el franquisme (ja hem analitzat abans què va significar la imposició de la dictadura franquista amb tota la repressió política i cultural que va exercir). La desaparició del català en tots els àmbits públics va invisibilitzar completament la llengua catalana -també l'aranesa. Així doncs, la situació del català a la seva àrea lingüística era la pròpia d'una llengua en situació d'assimilació i relegada a l'àmbit privat de les persones.

Un segon factor determinant va ser la terrible planificació urbanística que el mateix franquisme va realitzar a fi de distribuir més d'un milió de persones d'arreu de l'estat espanyol, que van arribar a Catalunya en el període comprès entre 1960-1975.

Una mica més d'història: el naixement de la immersió

Davant d'aquesta situació social i lingüística, a partir de finals dels 60, una part de la societat va començar a treballar per definir quin era l'ensenyament necessari a Catalunya. Resultat d'aquest treball col·lectiu va ser l'agrupació d'un seguit d'escoles amb el nom de Coordinació Escolar, l'any 1967. Creen escoles anomenades de "resistència" ja que són el fruit d'una lluita iniciada encara en període de dictadura. En paral·lel, aquesta

mateixa dècada dels 60, s'inicien les primeres cooperatives de famílies d'alumnes i mestres, a l'entorn de l'Associació de mestres Rosa Sensat. Aquests col·lectius i escoles van ser les pioneres pel que fa a la recuperació de l'ús del català i de la tradició pedagògica de l'escola activa prèvia a la guerra civil espanyola i van acabar convertint-se en el nucli originari dels moviments de renovació pedagògica de Catalunya. El 1976 aquestes escoles-cooperatives es van constituir com a Unió de Cooperatives d'Ensenyament de Catalunya. El 1978 van aprovar els Estatuts del Col·legi i es va constituir legalment el CEPEC (Col·lectiu d'Escoles per a l'Escola Pública Catalana), amb la voluntat de construir una nova escola pública catalana, democràtica i de qualitat. La força d'aquest moviment va venir de la participació activa de tothom: famílies, alumnes, docents i persones treballadores de l'educació. El juny de 1979 demanen formalment a la Generalitat provisional la integració de les seves escoles a la xarxa d'escoles públiques.

En aquest escenari va néixer, aviat farà 40 anys, la immersió lingüística, impulsada per un col·lectiu de professors i professores de català organitzades a la Delegació d'Ensenyament Català (la DEC) d'Òmnium Cultural i a les escoles del CEPEPC. De fet, una part d'aquests docents van participar com a tècnics o assessors de l'administració catalana en la implementació d'aquest model lingüístic.

No ens cansarem de dir que la immersió lingüística va ser possible gràcies a la suma de forces: per una banda la defensa dels professionals de l'educació d'aquest model lingüístic i, per l'altra, la lluita de milers de famílies migrades a Catalunya amb el castellà com a llengua d'origen. Persones que reclamaven per als seus fills i filles una escola pública en català que no segregués l'alumnat per qüestió de llengua, cultura, classe social o situació econòmica. En definitiva, reclamaven per als seus infants les mateixes oportunitats que gaudien

els nens i nenes de les famílies que tenien el català com a llengua d'origen. El català, en aquell moment era percebut per aquests pares i mares com la línia que separava els seus infants i joves de la possibilitat de millorar el futur.

Santa Coloma de Gramenet, ciutat amb una alta taxa de persones migrades castellanoparlants, en va ser l'embrió; com una onada, la seva lluita va acabar arribant a la resta de grans ciutats que compartien la mateixa situació sociolingüística. El febrer de 1983 van editar un díptic en el qual reclamaven que el curs 1983-84 les escoles dels seus infants complissin aquestes condicions:

- Una escola pública oberta a tothom, sense discriminacions econòmiques, socials, culturals o lingüístiques. Que assegurí una organització democràtica, participativa i educadora en els principis de solidaritat, diàleg i respecte.

- Una escola pública en català, que ensenyi la realitat catalana en les seves manifestacions històriques, culturals, tradicionals i lingüístiques, que ajudi a superar la marginació a què han estat sotmeses la llengua i la cultura catalanes, i faciliti la integració al país utilitzant el català com a vehicle normal de comunicació.

- Una escola pública integradora, que parteixi de la situació de la nostra ciutat, on es parla més d'una llengua i en la qual viuen persones procedents de molts indrets, i els ajudi a apropar-se i arrelar-se en la cultura d'aquest país.

Aquesta reivindicació inicial de la comunitat educativa, tant per aconseguir una escola que garantís la competència lingüística en català a tota la població com per poder començar a revertir la històrica situació de minorització social que patia la nostra llengua, va ser una realitat amb la Llei 7/1983 de 18 d'abril de Normalització lingüística, coneguda popularment com la Llei del català. La seva aprovació pel Parlament de Catalunya tingué lloc el 6 d'abril de 1983 per 105 vots a favor i 1 abstenció. Finalment aquesta llei començaria a ser aplicada el curs 1983-1984 a 19 escoles de Santa Coloma de Gramenet.

Malauradament durant la redacció d'aquesta llei d'ampli consens parlamentari i social s'alçaren veus contràries a la llei. La més important fou el manifest de los 2300, que és la manera com es coneix popularment el "Manifiesto por la igualdad de derechos lingüísticos en Cataluña". Hi manifestaven la seva preocupació per la situació cultural i lingüística de Catalunya i criticaven el que consideraven un «manifiesto propòsito de convertir el catalán en la única lengua oficial de Cataluña». En resum, el manifest defensava un model d'escola que segregaria la població en edat escolar en

funció de la llengua de família, contraposant-se al model de la immersió lingüística que definia el català com a llengua vehicular precisament per afavorir la cohesió social i que no hi hagués segregació per llengua d'origen.

El model educatiu i lingüístic de l'Escola Catalana fou un triomf de la lluita col·lectiva durant anys a la nostra societat. Com a societat, som conscients que la nostra llengua i el nostre model educatiu han patit i pateixen assetjament moral i atacs directes continuats. Però també que, malgrat tot -almenys fins ara- hem estat capaços de defensar col·lectivament el Català, l'Escola Catalana i els seu model lingüístic. I mai podem oblidar que la clau d'aquest èxit ha estat gràcies al fet que els i les catalanes, independentment del nostre origen i de la nostra llengua de família, creiem majoritàriament en el nostre model educatiu i en la importància que, per cohesionar la nostra societat, el català sigui la llengua vehicular dels nostres centres educatius.

Fulletó de l'any 1983 en el qual es reivindica l'escola en català a Santa Coloma de Gramenet

PER L'ESCOLA PÚBLICA EN CATALÀ

Sta. Coloma de Gramenet

Per l'Escola Pública en català a Santa Coloma de Gramenet

Una de les conseqüències que han portat els llargs anys d'opressió cultural al nostre poble és que a Santa Coloma no hi ha cap escola -ni pública ni privada- en què es faci l'ensenyament en català. Aquest fet, en una ciutat com la nostra on només una petita minoria -cap al 15%- és catalano-parlant, porta a una greu situació de discriminació, marginació i desintegració:

- Discriminació, perquè impedeix el dret a rebre l'ensenyament en llengua catalana als qui ho desitgin. Això força que uns 500 nens de Sta. Coloma tinguin d'anar a escoles de fora, desvinculant-los de la nostra població.
- Marginació, perquè impedeix a la gran majoria dels nens de la nostra ciutat d'assolir un coneixement suficient del català -fet constatat en els alumnes que acaben EGB- cosa que els dificulta la integració en la realitat cultural catalana.
- Desintegració, perquè, en lloc d'interrelacionar llengües i cultures, provoca distanciaments i aïllament.

Per això, creiem que és de màxima urgència a Sta. Coloma l'impuls i la creació de l'Escola Pública en Català.

Una ESCOLA PÚBLICA EN CATALÀ que segueixi els següents criteris:

- Una escola pública oberta a tothom, sense discriminacions econòmiques, socials, culturals o lingüístiques, que asseguri una organització democràtica i participativa, i educadora en els principis de solidaritat dialògic i respecte.
- Una escola pública en català, que ensenyi la realitat catalana en les seves manifestacions històriques, culturals, tradicionals i lingüístiques, ajudant a superar la marginació a què han estat sotmeses la llengua i cultura catalanes, i faciliti la integració al país utilitzant el català com a vehicle normal de comunicació.
- Una escola pública integradora, que parteixi de la situació de la nostra ciutat, on es parla més d'una llengua i en la qual viuen persones procedents de molts indrets, i els ajudi a apropar-se i arrelar-se en la cultura d'aquest país.

Per què sigui un fet aquesta escola pública en català VOLEM:

- Que els pares, els mestres i els responsables de l'ensenyament a Sta. Coloma emprenguin, amb tota la profunditat i el rigor que calgui, l'ensenyament de la llengua i cultura catalanes a totes les escoles de la nostra ciutat, de manera que s'asseguri, amb eficàcia, que els alumnes que acabin EGB tinguin un bon coneixement del català i del castellà.
- Que el curs que ve es garanteixi a tothom qui ho desitgi un ensenyament en català per als seus fills, i la continuïtat de l'ensenyament en aquesta llengua durant tota l'EGB.
- Que en el proper curs es posi en marxa almenys una escola on l'ensenyament es faci totalment en català, de forma que esdevingui un punt de referència i d'animació cara al procés de normalització del català en totes les escoles de Sta. Coloma.

COMISSIÓ PER L'ESCOLA PÚBLICA EN CATALÀ
Santa Coloma de Gramenet, febrer del 1983

3 Situació actual del català:

SITUACIÓ ACTUAL DEL CATALÀ: PER QUÈ CAL REVISAR EL MODEL D'IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA?

Hem guanyat les aules i hem perdut els patis.

El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya de Catalunya té publicat l'informe de Política lingüística del 2019 (PDF DIGITAL AMB ENLLAÇ, EN PAPER NO) (<https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/informepl/arxiu/IPL-2019.pdf>). És un document de 203 pàgines en què es tracten diferents aspectes relacionats amb la llengua catalana i amb la política lingüística aplicada pel Departament. La part que ens interessa especialment a nosaltres és la primera part, la que analitza amb dades quina és la situació lingüística de Catalunya: quins són els usos lingüístics de la població, quins són els coneixements lingüístics, quins són els usos lingüístics a l'ensenyament, quina és la llengua que preval en el món socioeconòmic, quina és la llengua als mitjans de comunicació i al món digital, en quina llengua es produeix el consum cultural i quins usos lingüístics tenim en l'àmbit del dret.

L'anàlisi d'aquests paràmetres és el que hauria de permetre, tal i com constata el document en la seva introducció, de definir les polítiques lingüístiques que s'han de dur a terme i, al mateix temps, poder-ne fer el seguiment.

No ens entretindrem a desgranar les primeres dades sobre el coneixement oral i escrit de la llengua i sobre l'origen de la població catalana, perquè no faríem més que repetir el que està tan ben explicat a l'informe (a partir de gràfics i estadístiques) però sí que mirarem de treure'n algunes conclusions: mai hi havia hagut a Catalunya un percentatge tan alt de persones que entenguessin, parlessin, poguessin llegir i sabessin escriure el català; com tampoc hi havia hagut mai un percentatge de nòvinguts tan alt.

Aquestes dades presenten unes variacions en funció de les diferents zones geogràfiques. L'àrea metropolitana de Barcelona presenta uns índexs més baixos de coneixement de la llengua, mentre que a zones menys poblades el coneixement és més alt.

No posarem pas en dubte aquestes dades tot i que, segurament, hi ha una actitud general, quan se'ns pregunta sobre el coneixement que tenim de les llengües, a voler demostrar sempre un coneixement superior del que tenim (una qüestió que sol fer-se palesa en alguns currículums).

Ens quedem amb aquesta idea, "mai com ara el català es coneix tant", per fer l'observació que només dos

anys després el conseller del Departament d'Educació, en Josep González-Cambrany, ha admès durant la presentació del pla de promoció i ús del català als centres educatius, la davallada significativa de l'ús del català.

Ús del català

Passem, però, a una altra anàlisi molt més interessant: l'ús que es fa del català. Dit d'una altra manera: mirem com afecta, a la pràctica, aquest coneixement de la llengua en l'ús normal del dia a dia.

Fent un cop d'ull ràpid als gràfics, ja podem veure que el percentatge d'ús de la llengua es mou a uns nivells relativament baixos. L'any 2018, un 48,5% dels habitants de Catalunya no usaven mai el català o molt poques vegades, mentre que només un 36,1% l'usaven molt o sempre i el 15% restant admetia usar-lo mitjanament. La balança, doncs, es decanta cap al poc ús del català (en funció del territori les dades poden variar, però el percentatge global és el que és).

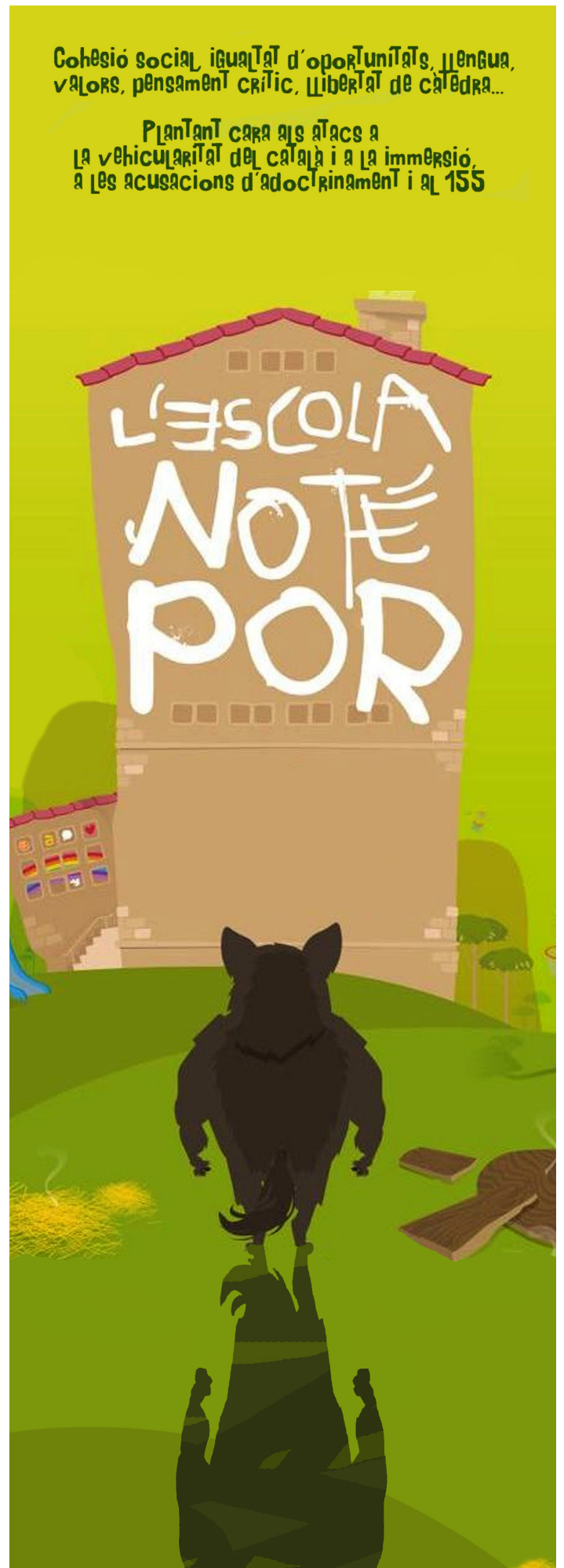
És molt interessant veure com es comporten aquestes estadístiques quan hi barregem el factor edat: un 46,8% de persones entre 15 i 29 anys diuen no fer servir mai o molt poc el català, i un 52,5% quan entrem a la franja de 30 a 44 anys. No donarem més dades sobre franges d'edat (totes es poden comprovar a l'estudi), però pensem que alguna conclusió en podem treure: la llengua més usada en la població activa no és pas el català.

Unes altres dades en les quals ens hem fixat són les que ens informen sobre en quins contextos o àmbits s'usa més o menys el català: mentre que entre companys d'estudi, per exemple, un 18,2% es relacionen només en català, un 19,9% ho fan només en castellà; la resta de percentatges són tot de combinacions possibles entre aquestes dues llengües i d'altres. Tant en les relacions laborals, com entre amics, com a la llar, sempre és la llengua castellana la qui obté el percentatge superior.

Ens quedem, doncs, amb la idea clau que hauria de servir per donar una empenta a la política de normalització lingüística: el català potser es coneix més, però s'usa menys. I si això no reverteix, el resultat serà la transformació del català en una llengua morta (llatinització del català) o directament en una llengua desapareguda.

La llengua a l'escola

Si ens centrem en l'àmbit educatiu, les dades demostren que a les competències de sisè de primària hi ha una millora de la llengua catalana i també de l'anglesa, amb una puntuació mitjana pràcticament igual per a

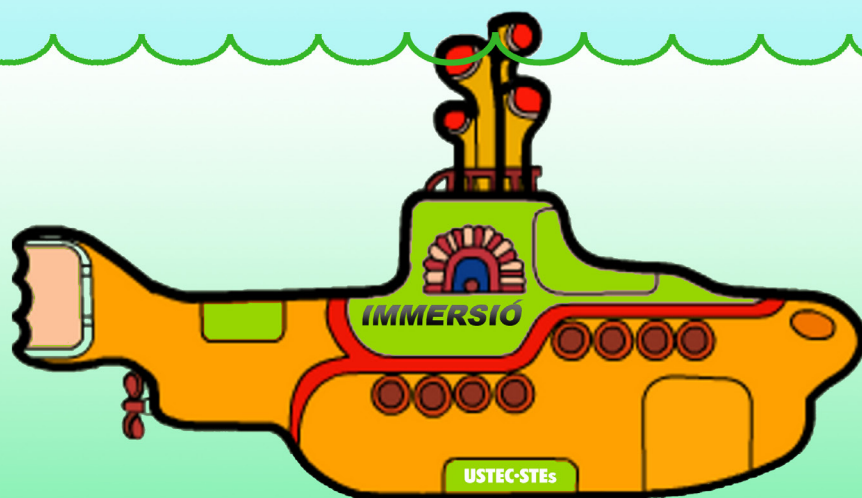

MOBILITZA'T PER L'ESCOLA EN CATALÀ

USTEC-STEs
IAC

Cap pas enrere!

El català no es toca!

Trebal·leu, i trebal·leu cada dia, perquè el conreu d'una llengua no es pot abandonar mai"

Pompeu Fabra

les tres llengües (català, castellà, anglès). El mateix passa amb l'assoliment de les competències a 4t d'ESO. I una cosa semblant passa a les notes de la prova d'accés a la universitat: les notes de castellà i català són bastant semblants. Les estadístiques d'aquestes notes de Primària i d'ESO i selectivitat no ens mostren les variables per zona geogràfica, cosa que ens permetria de saber les diferències que sospitem que es produeixen al territori.

Arribats aquí, reprenem la idea que ens volta i que ens fa pensar que cal una actuació immediata a favor de la llengua: el coneixement teòric de la llengua és un (mai hi havia hagut tantes persones estudiant català com ara) però l'ús que se'n fa és ben diferent (mai s'havia usat tan poc percentualment).

L'estudi continua ara amb dades que ja no tenen a veure amb el coneixement de la llengua però, en canvi, ens vindrien a demostrar per què el català no s'utilitza i per què pot arribar a ser tan poc motivador el seu aprenentatge.

Cinema, revistes, publicitat, sèries, jocs telemàtics, etiquetatge, compres online, llibres, música, internet, justícia, administració estatal, canals de televisió, plataformes digitals, pàgines web, telefonia mòbil, contractes, documents notarials, productes farmacèutics, retolació centres comercials o petit comerç... són àmbits en els quals el català no hi és o hi apareix molt tímidament. Quan el dia a dia no es vehicula en català, per què cal aprendre'l?

L'informe té un apartat on es diu que és a l'àmbit familiar i a l'àmbit educatiu on s'aprèn el català. Hi estem d'acord i per això pensem que també l'àmbit educatiu ha d'incorporar alguns canvis per evitar la realitat actual: el català ha deixat de ser en alguns centres la llengua vehicular. Ni tot l'alumnat ni tot el professorat parlen sempre català als centres educatius. Aquesta és la realitat que es va imposant, sobretot en algunes zones. I això, malgrat la realitat del carrer, cal revertir-ho tot aplicant els mecanismes que siguin necessaris per fer-ho possible. Ara mateix és difícil, pel que hem exposat al paràgraf anterior, que hi hagi una gran motivació per a l'estudi del català, però cal que des dels centres s'agafin unes rutines lingüístiques que esperonin els nens i nenes i nois i noies a no abandonar mai l'ús del català.

El Departament d'Educació no pot desentendre's d'aquest problema i ha de buscar solucions. Només per acabar, comentar que el curs 2019 hi havia 800 aules d'acollida amb una mitjana de 17 alumnes per aula. Potser són massa alumnes per poder fer bé l'acolliment, no?

Les dades ens demostren la pèrdua de l'ús del català entre els infants i joves. Aquesta realitat ens referma en la idea que l'escola ha de continuar jugant un paper important pel que fa a la integració de l'alumnat a la societat catalana

Continuem pensant que el model lingüístic de la immersió ha estat un bon punt de partida, però creiem que cal revisar què ha fallat d'aquest model i quines propostes de millora caldria aplicar-hi.

4. Propostes de supervivència de la llengua catalana

CAP ON PROPOSEM D'ANAR

El repàs històric i sociolingüístic que us hem presentat ens ha servit per saber d'on venim i en quina situació ens trobem en relació a la supervivència de la llengua catalana. No som optimistes. La deixadesa lingüística dels darrers anys, la globalització mal entesa, la pèrdua de militància lingüística per part de la comunitat catalanoparlant, les investides judicials que avalen els recursos presentats per minories sorolloses que odien la diversitat cultural, o el fet mateix de no tenir un estat propi que vulgui i pugui fer lleis i polítiques sense cap topall a favor del català, ens situen a la banda dels qui creuen que la llengua catalana té els dies comptats.

Ara cal decidir cap a on volem anar i és per això que, des d'USTEC·STEs (IAC), fem un seguit de propostes que s'haurien d'aplicar en el camp de l'educació tot i que som plenament conscients que tot el que es pugui fer des dels centres d'ensenyament, si no va acompanyat d'una política lingüística global que afecti tots els espais de relació, serveix de poca cosa. Fer una bombolla educativa que no tingui un traspàs real a la societat només serveix per allargar l'agonia que pateix la nostra llengua.

Aquests deu punts que plantejem són les propostes que, com ja hem dit abans, fem com a USTEC·STEs (IAC), i que haurien d'ajudar a enfortir la immersió lingüística. Un model que, quan s'aplica bé, està demostrat que és útil i vàlid tot i que, en els darrers temps, s'ha volgut minimitzar o directament dinamitar.

1- El català, llengua d'ús de l'escola bressol fins a la universitat

La llengua catalana ha de ser la llengua vehicular des de l'escola bressol fins a la universitat. Això inclou tant l'àmbit acadèmic com tots els espais de relació de la comunitat educativa (patis, extraescolars, passadissos, reunions amb les famílies, menjadors...).

2- Inversió en formació i reciclatge

La manca de formació que hem anat patint durant aquests anys, fruit de les retalles constants, ha afectat també el reciclatge del català.

Exigim al Departament d'Educació la formació i el reciclatge gratuïts per als professionals de tots els nivells educatius, perquè així puguin assumir els reptes que han de permetre la normalització del català als centres educatius.

3- Creació de recursos i materials

Reivindiquem la importància dels CRP en coordinació amb els assessors LIC dels serveis educatius per a la creació, distribució de materials actualitzats, no només lligats a l'aprenentatge de la llengua catalana, sinó també lligats a l'aprenentatge de tots els sabers.

4- Potenciació de les relacions culturals i lingüístiques entre docents i estudiants dels Països Catalans

Amb la finalitat de crear un univers simbòlic lligat a la cultura i a la llengua de tots els territoris que conformen els Països Catalans, proposem que es potenciï la relació i l'intercanvi entre el seu alumnat i els

seus docents, amb l'objectiu d'afavorir l'intercanvi cultural i lingüístic de tots els territoris de parla catalana.

5- Augment d'aules d'acollida

Cal potenciar les aules d'acollida i dotar-les amb tots els recursos necessaris, perquè són la manera més eficaç d'integrar els nouvinguts en els centres educatius.

6- Rebuig del model trilingüe

No acceptem el model trilingüe perquè només ens porta a la subordinació de la llengua catalana. És un model que incrementa la segregació i amaga la voluntat de reduir encara més el català.

7- El projecte lingüístic: un país, un projecte lingüístic

El projecte lingüístic ha de venir determinat pel Departament. El marge de maniobra o adaptació de cada centre ha de representar un percentatge molt petit.

La responsabilitat de l'aplicació del projecte lingüístic no ha de recaure només sobre qui fa la coordinació lingüística als centres ni ha de dependre de la bona voluntat d'uns quants ensenyants.

Cal que el professorat tingui el suport ferm del sistema educatiu: el coordinador lingüístic del centre, la direcció, l'assessor LIC i la inspecció han de treballar coordinadament per aconseguir l'acompliment del projecte lingüístic.

8- Promoció dels estudis dels professionals de la llengua

Cal evitar la davallada de professorat de català. Exigim a l'Administració la potenciació dels estudis de la filologia catalana, que són els estudis que garanteixen els futurs professionals de l'ensenyament del català.

9- Davallada de les ràtios!

Aconseguir ràtios baixes a l'aula, que és la millor manera de poder incidir en el coneixement i l'ús de la llengua.

10. Manteniment de la llengua en tots els àmbits comunicatius

Cal arribar a una situació en la qual el català es vegi necessari i, per això, és important de no canviar mai de llengua.

Existeix un fals bilingüisme del qual cal fugir i que és aquell que només obliga els catalanoparlants a canviar de llengua. En nom del plurilingüisme, el que es fa és amagar un model desigual o diglòssic que sols perjudica la llengua catalana.

Aquestes propostes estan centrades en allò que creiem essencial: l'educació. La immersió lingüística a les nostres escoles ha estat una eina de cohesió a la nostra societat durant molts anys, demostrant que el català és essencial per a la integració de tothom.

Amb aquest document, esperem haver posat el nostre granet de sorra en la lluita per la supervivència de la nostra llengua.

